

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w m.st. Warszawie

RWA-54/14/1323/2001/IP

Warszawa, dn. 7 września 2001 r.

DECYZJA Nr RWA – 36/2001

Na podstawie art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 122, poz. 1319), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, **odmawia się** wszczęcia na wniosek Rzecznika Konsumentów w Płocku postępowania antymonopolowego w sprawie stosowania przez przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą, polegającą na sprzedaży detalicznej paliw w Płocku praktyki ograniczającej konkurencję, określonej w art. 5 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy, poprzez zawarcie porozumienia polegającego na ustalaniu bezpośrednio lub pośrednio cen sprzedaży paliw na lokalnym rynku detalicznej sprzedaży paliw w Płocku.

UZASADNIENIE

W dniu 8 grudnia 2000 r. do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wpłynął wniosek Rzecznika Konsumentów w Płocku w sprawie nakazania zaniechania stosowania przez przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą polegającą na sprzedaży detalicznej paliw w Płocku (zwanych dalej: stacjami paliw), praktyki monopolistycznej określonej w art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1990 r., Nr 52 poz. 547 z późn zm.), poprzez zawarcie zmowy cenowej mającej na celu uzgodnienie kalkulacji cen paliw płynnych. Przedmiotowy wniosek został uzupełniony pismem z dnia 24 stycznia 2001 r. zawierającym dalsze informacje dotyczące stacji paliw nie objętych przez Rzecznika Konsumentów badaniem, a wskazanych we wniosku jako stacje działające w Płocku oraz informacje na temat stacji paliw nowo powstałych lub nie zaznaczonych na planie miasta Płocka.

W uzasadnieniu wniosku Rzecznik Konsumentów podniósł, iż z notatek prasowych oraz zgłoszeń konsumentów powziął informacje wskazujące na stosowanie przez stacje paliw w Płocku cen sprzedaży paliw płynnych wyższych, niż na stacjach paliw w innych miastach i miejscowościach. W celu potwierdzenia tych informacji Rzecznik Konsumentów przeprowadził badania mające na celu ustalenie cen sprzedaży paliw na stacjach paliw w Płocku w stosunku do cen sprzedaży paliw w innych miastach.

Badaniem objętych zostało 15 następujących stacji paliw z Płocka:

1. Statoil Serwis Płock, ul. Bielska 61a, Płock 09-400,
2. Handel Pośrednictwo Usługi – Stefan Błaszczuk, Stacja Paliw ul. Jachowicza 2, Płock 09-400
3. Spółka Cywilna SEVEN Jakubowski Kazimierz i S- ka Pośrednictwo Handlowe i Usługi, Sprzedaż Art. Przemysłowych, Spożywczych i Tytoniowych, Stacja Paliw ul. Kolejowa 46, Płock 09-401,
4. PKN ORLEN S.A. stacja nr 1360, ul. Kolejowa 43, Płock Radziwie 09-401,

5. Handel Art. Przemysłowymi Pośrednictwem i Usługi w zakresie sprzedaży produktów naftowych – Bogdan Kawulski, ul. Bielska 15 Płock 09-400,
6. Państwowe Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej „Poczta Polska” Zakład Transportu Samochodowego nr 1 Oddział w Płocku, Stacja Paliw ul. Przemysłowa 19, Płock 09-400,
7. Stacja Paliw s.c. J. Świtalski, Z. Stachowicz, ul. Bielska 68, 09-402 Płock,
8. AUTOCENTRUM s.c W. Nowak, M. Sikorski, ul. Dobrzyńska 56, 09-400 Płock,
9. PKN Orlen S.A. Regionalne Biuro Handlu Detalicznego w Łodzi, ul. Gdańska 70, Łódź 90-613,
10. Ośrodek Badawczo- Rozwojowy Przemysłu Rafineryjnego ul. Chemików 5 Płock 09-411,
11. Petrocentrum Sp. z o.o., Stacja Paliw ul. Wyszogrodzka 150 09-400 Płock,
12. Petrocentrum Sp. z o.o., Stacja Paliw ul. Wyszogrodzka 123 09-400 Płock,
13. „PETRO-OIL” s. c. Pawlak Sylwestrzak, Pawlak Joanna, ul. Łukasiewicza 15, 09-400
14. Stacja Paliw, ul. Graniczna 57, 09-400 Płock,
15. Stacja Paliw ul. Kostrograj 14 Płock 09-400

Rzecznik Konsumentów w celach porównawczych objął badaniami również dwunastu przedsiębiorców prowadzących działalność w innych niż Płock wybranych miastach Polski.

W ramach prowadzonych badań Rzecznik Konsumentów zwrócił się o podanie cen sprzedaży detalicznej benzyny uniwersalnej 95, etyliny 94, bezołowiowej Superplus 98, euro PB 95 oraz oleju napędowego według stanu na 31 sierpnia 2000r. i na dzień 14 września 2000r. oraz o wskazanie nazwy sieci dystrybucyjnej, w której dany przedsiębiorca prowadzi sprzedaż.

Ponadto Rzecznik Konsumentów wystąpił do PKN ORLEN S.A. w Płocku z prośbą o podanie ceny hurtowej paliw płynnych obowiązującej przy sprzedaży paliwa dystrybutorom detalicznym w okresie od dnia 29 do dnia 31 sierpnia 2000 r. oraz od dnia 12 do dnia 14 września 2000 r. Rzecznik Konsumentów zwrócił się również o udzielenie informacji na temat ewentualnych preferencji oraz upustów stosowanych przy ww. sprzedaży.

Rzecznik Konsumentów zwrócił się również do Regionalnego Biura Handlu Detalicznego PKN ORLEN w Łodzi z prośbą o informacje na temat charakteru i zakresu współpracy tego biura z poszczególnymi stacjami paliw oraz jego wpływu na kształtowanie cen sprzedaży paliw w zarządzanych przez niego stacjach z odniesieniem do dnia 31 sierpnia 2000 oraz 14 października 2000 r.

Spośród 15 płockich stacji paliw:

- 1/ 12 udzieliło odpowiedzi,
- 2/ 1 nie udzieliła odpowiedzi,
- 3/ 2 zaprzestały działalności.

Wśród przedsiębiorców, którzy udzielili Rzecznikowi Konsumentów odpowiedzi, jedynie stacje paliw: Ośrodka Badawczo Rozwojowego Przemysłu Rafineryjnego, Zakładu Energetycznego w Płocku i PPUP „Poczta Polska” Oddział w Płocku - nie należą do sieci patronackiej PKN ORLEN S.A.

Spośród 12 stacji paliw działających w innych miastach i miejscowościach, które udzieliły Rzecznikowi Konsumentów informacji, pięć należy do sieci patronackiej PKN ORLEN S.A, trzy należą do sieci patronackiej BP Express, jedna do sieci patronackiej PREEM.

Przeprowadzone badania wykazały, iż w większości płockich stacji paliw oferowane ceny detaliczne paliw są wyższe niż w innych miastach. Niemniej w kilku przypadkach ceny te są niższe (jednakże dotyczy to głównie płockich stacji niezrzeszonych w sieci

PKN ORLEN S.A.) lub identyczne - w odniesieniu do cen proponowanych na stacjach paliw w innych miastach. Rzecznik Konsumentów ustalił również, iż zasadniczo ceny wyższe obowiązują na stacjach paliw należących do sieci patronackiej PKN ORLEN S.A, które to stacje ze względu na przynależność do sieci otrzymują dodatkowe upusty przy zakupie paliw, a tym samym powinny oferować paliwo po niższej cenie detalicznej niż pozostali przedsiębiorcy. Tymczasem jest wręcz przeciwnie, tańsze paliwo oferują przedsiębiorcy niezwiązani z PKN ORLEN S.A. Wszystkie stacje patronackie działające w sieci PKN ORLEN S.A. na terenie Płocka oferują właściwie identyczne ceny, odbiegające jednak od cen paliw na stacjach patronackich PKN ORLEN S.A. w innych miastach, gdzie z reguły ceny te są niższe i cechuje je większa różnorodność. Ponadto, ceny paliw na płockich stacjach działających w ramach sieci patronackiej PKN ORLEN S.A. są identyczne z cenami jakie podało Regionalne Biuro Handlu Detalicznego PKN ORLEN S.A. w Łodzi. Inne ceny obowiązują tymczasem na stacjach patronackich PKN ORLEN S.A. działających w innych miastach. Różnica wynosi średnio 10 groszy na litrze, w niektórych przypadkach nawet 20 groszy.

Z powyższego Rzecznik Konsumentów wywiódł, iż istnieje możliwość zawarcia przez stacje paliw w Płocku porozumienia polegającego na ustalaniu bezpośrednio lub pośrednio cen sprzedaży paliw płynnych, co stanowi naruszenie art. 4 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów.

Z dniem 1 kwietnia br. weszła w życie ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2000 r. Nr 122, poz. 1319). Zgodnie z art. 117 ww. ustawy traci moc ustawa z dnia 24 lutego 1990 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1999 r. Nr 52 poz. 547 z późn. zm.). W związku z powyższym do zarzutu stosowania przez przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą, polegającą na sprzedaży detalicznej paliw płynnych w Płocku praktyki ograniczającej konkurencję polegającej na zawarciu porozumienia, którego celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku sprzedaży detalicznej paliw w Płocku poprzez ustalanie bezpośrednio cen sprzedaży towarów, ma obecnie zastosowanie art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Postanowieniem z dnia 6 kwietnia 2001 r. Prezes Urzędu wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające w sprawie możliwości naruszenia przez przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą polegającą na sprzedaży detalicznej paliw w Płocku art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez zawarcie porozumienia polegającego na ustalaniu bezpośrednio lub pośrednio cen sprzedaży paliw płynnych. Zgodnie bowiem z art. 85 ust. 2 ww. ustawy przed wydaniem postanowienia o wszczęciu lub decyzji o odmowie wszczęcia postępowania antymonopolowego Prezes Urzędu może przeprowadzić postępowanie wyjaśniające, o którym mowa w art. 43, mające na celu uzyskanie dodatkowych informacji niezbędnych do rozstrzygnięcia o wszczęciu lub odmowie wszczęcia postępowania antymonopolowego.

W ramach ww. postępowania Prezes Urzędu wystąpił do 14 wybranych stacji paliw w Płocku (w tym objętych badaniami przeprowadzonymi przez Rzecznika Konsumentów) z prośbą o przekazanie informacji i dokumentów odnośnie wysokości cen sprzedaży wszystkich rodzajów paliw na 15- ty i ostatni dzień każdego miesiąca za okres od 1 sierpnia 2000 r. do 31 marca 2001 r. oraz dat dokonywanych zmian cen paliw w okresie od 1 sierpnia 2000 r. do 30 września 2000 r. Ponadto Prezes Urzędu zwrócił się o informacje na temat przyjętego u danego przedsiębiorcy sposobu kształtowania ww. cen, formy prawnej

prowadzonej przez niego działalności oraz ewentualnej przynależności danego przedsiębiorcy do branżowego lub innego związku gospodarczego (pisma z dnia 17 kwietnia 2001 r.).

Przy ustalaniu reprezentatywnej dla miasta Płocka grupy stacji paliw objętych niniejszym postępowaniem Prezes Urzędu kierował się przesłankami obiektywnymi, które mogą mieć znaczenie dla ustalania u danego przedsiębiorcy prowadzącego stacje paliw wysokości ceny sprzedawanego przez niego paliwa. Tak więc, Prezes Urzędu wziął pod uwagę miejsce położenia stacji (badane stacje paliw stanowią reprezentatywną grupę stacji działających w różnych obszarach Płocka, a więc zarówno te mieszczące się w ścisłym centrum miasta, jak i na obrzeżach, stacje paliw położone przy głównych ulicach oraz osiedlowych drogach), przynależność stacji do określonej sieci patronackiej (przy tym kryterium Prezes Urzędu kierował się ustaleniami poczynionymi przez Rzecznika Konsumentów). Prezes Urzędu objął badaniami stacje wskazane przez Rzecznika Konsumentów jako największe, oraz stacje małe, których istnienie nie zostało nawet odnotowane na planie miasta Płocka. Ponadto, badaniami objęte zostały stacje paliw wskazane przez Rzecznika Konsumentów jako podejrzane o stosowanie zмовы cenowej.

W celu ustalenia działających na terenie miasta Płocka stacji paliw wchodzących w skład sieci patronackiej PKN ORLEN S.A., zasad współpracy obowiązujących strony w ramach ww. sieci oraz stopnia przyznanej uczestnikom sieci przez PKN ORLEN S.A. niezależności przy kształtowaniu cen detalicznych paliw, Prezes Urzędu zwrócił się również do PKN ORLEN S.A. o złożenie wyjaśnień w przedmiotowych kwestiach (pismo z dnia 25 czerwca 2001 r.).

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje.

W badanym okresie tj. od 1 sierpnia 2000 r. do 31 marca 2001 r. jednolite ceny detaliczne paliw stosowało sześć z czternastu badanych stacji paliw:

- 1/ Stacja Paliw przy ul. Piłsudskiego 2,
- 2/ Stacja Paliw przy ul. Bielskiej 15,
- 3/ Stacja Paliw przy ul. Jachowicza 2
- 4/ Stacja Paliw DEPRA przy ul. Kilńskiego,
- 5/ Statoil Serwis Płock przy ul. Bielskiej 61 a,
- 6/ „Pertex- Oil” Stacja Paliw przy ul. Wyszogradzkiej 123.

Ponadto w okresie od 15 sierpnia 2000 r. do 30 września 2000 r. ceny tożsame do cen obowiązujących na ww. stacjach stosowała również Stacja Paliw SEVEN przy ul. Kolejowej 46, natomiast w okresie od 31 stycznia 2001 r. do 31 marca 2001 r. ceny identyczne z cenami obowiązującymi na ww. stacjach stosowała Stacja Paliw „Autocentrum” Waldemar Nowak, Mirosław Sikorski przy ul. Dobrzyńskiej 56.

W ramach ww. grupy pięć stacji tj.

- 1/ Stacja Paliw przy ul. Piłsudskiego 2,
  - 2/ Stacja Paliw przy ul. Bielskiej 15,
  - 3/ Stacja Paliw przy ul. Jachowicza 2
  - 4/ „Pertex- Oil” Stacja Paliw przy ul. Wyszogradzkiej 123,
  - 5/ Stacja Paliw SEVEN przy ul. Kolejowej 46
- stanowi własność PKN ORLEN S.A.

Ponadto, Stacja Paliw przy ul. Dobrzyńskiej 56, która w okresie od 31 stycznia 2001r. do 31 marca 2001 r. stosowała te same ceny paliwa co ww. grupa należy do sieci patronackiej PKN ORLEN S.A.

Stacje Paliw stanowiące własność PKN ORLEN S.A, mieszczące się przy ul. Piłsudskiego 2, ul. Bielskiej 15, ul. Jachowicza 2 oraz przy ul. Kolejowej 46, stanowią były własność Centrali Produktów Naftowych CPN S.A. W związku z powziętą w dniu 19 maja 1999 r. uchwałą Walnego Zgromadzenia akcjonariuszy Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych Spółka Akcyjna w Płocku (skrót firmy: Petrochemia Płock S.A.) w przedmiocie połączenia Petrochemi Płock S.A. z Centralą Produktów Naftowych „CPN” S.A z siedzibą w Warszawie poprzez przeniesienie całego majątku CPN na Petrochemię Płock S.A. ww. stacje stały się własnością Polskiego Koncernu Naftowego ORLEN S.A. powstałego w wyniku dokonania przedmiotowej koncentracji.

Na podstawie umów o prowadzenie stacji PKN ORLEN S.A. przekazał ich prowadzenie niezależnym przedsiębiorcom; pozbawił ich jednak prawa do ustalania cen oferowanego na stacji paliwa. Zgodnie z ww. umowami ceny sprzedawanych na stacjach paliw, będących wyłączną własnością PKN ORLEN S.A., ustalone są odgórnie przez PKN ORLEN Regionalne Biuro Handlu Detalicznego w Łodzi (zwane dalej RBHD w Łodzi) – organ administrujący stacjami paliw PKN ORLEN S.A. funkcjonującymi pod marką CPN. Przedsiębiorcy prowadzący stację otrzymują jedynie wynagrodzenie ustalone proporcjonalnie do ilości sprzedanego w danym miesiącu paliwa. Zakres oraz charakter administracji nad ww. stacjami paliw wynika z regulaminu organizacyjnego PKN ORLEN S.A. (pismo RBHD w Łodzi z dnia 16 października 2000 r.).

Centralny system kształtowania cen na ww. stacjach potwierdzili prowadzący je przedsiębiorcy. Zgodnie z § 12 umowy o prowadzenie stacji paliw przy ul. Kolejowej 46 w Płocku zawartej pomiędzy Panem Andrzejem Rybickim prowadzącym działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej „SEVEN”, a PKN ORLEN S.A., ceny detaliczne paliw ustalone są przez PKN ORLEN S.A, a Prowadzący stację nie ma możliwości ich modyfikowania (załącznik do pisma z dnia 15 czerwca 2001 r.). Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Pana Bogdana Kawulskiego prowadzącego Stację Paliw przy ul. Bielskiej 15, oraz pana Stefana Błaszczaka prowadzącego Stację Paliw przy ul. Piłsudskiego 12 i przy ul. Jachowicza 2 wysokość cen paliw sprzedawanych na stacji jest im przekazywana telefonicznie w dniu poprzedzającym planowaną zmianę przez Dział Marketingu RBHD w Łodzi. Tym samym Prowadzący stację pozbawiony jest jakichkolwiek możliwości wpływania na kształt ceny sprzedawanego przez niego paliwa (pismo Pana Bogdana Kawulskiego z dnia 25 kwietnia 2001 r. i z dnia 30 maja 2001r. oraz pismo Pana Stefana Błaszczaka z dnia 25 kwietnia 2001 r.).

PKN ORLEN S.A. jest również właścicielem stacji paliw „Petrex- Oil” przy ul. Wyszogradzkiej 123 będącej jedną z sześciu stacji, które w ciągu całego badanego okresu oferowały paliwa w tej samej cenie. Do 1 marca 2001 r. stacją zarządzała należąca w całości do PKN ORLEN S.A. spółka handlowa ORLEN Petrocentrum Sp. z o.o. (zwana dalej Petrocentrum) odpowiedzialna za detaliczną sprzedaż paliwa w środkowej części kraju. Obecnie stacja zarządzana jest bezpośrednio przez PKN ORLEN S.A.

W imieniu i na rzecz PKN ORLEN S.A. powyższą stację prowadzi na podstawie umowy zlecenia z dnia 7 kwietnia 1999 r. Pan Krzysztof Kalinowski. Zgodnie z § 6 pkt 1 ww. umowy, ceny detaliczne paliwa ustalone są przez Zleceniodawcę. Obowiązujące ceny detaliczne są przekazywane Zleceniobiorcy w formie pisemnej - dopuszcza się fax (§ 6 pkt 2 ww. umowy). Brak możliwości wpływania przez Prowadzącego stację na kształt obowiązujących na tej stacji cen detalicznych paliw potwierdził zarówno Pan Krzysztof

Kalinowski (pismo z dnia 15 czerwca 2001 r.) jak i właściciel stacji tj. PKN ORLEN S.A. (2 lipca 2001 r.)

Jedną z dwóch stacji, które w okresie od 1 sierpnia 2000 r. do 30 marca 2001 r. oferowały ceny paliw tożsame do cen obowiązujących na stacjach będących własnością PKN ORLEN S.A. jest Statoil Serwis Płock – Stacja Paliw przy ul. Bielskiej 61 a. Właścicielem stacji jest Statoil Polska Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (zwana dalej Statoil). Ceny paliw na stacji w Płocku ustalane są przez biuro w Warszawie w oparciu o dwa czynniki. Pierwszym z nich jest cena nabycia produktu równa cenie zakupu w rafinerii krajowej lub z importu plus koszty związane z logistyką, w szczególności koszty przeładunku, magazynowania, dowozu na stację. Drugim istotnym czynnikiem są ceny detaliczne obowiązujące na stacjach paliw konkurencyjnych względem Statoil. Z uwagi na silną konkurencję i wysoką elastyczność cenową na rynku oraz wynikającą z tego presję na ceny, realizowana marża nie zawsze osiąga satysfakcjonujący poziom. Statoil aby utrzymać konkurencyjność, jest zmuszony do ciągłego monitorowania cen na lokalnym rynku i bieżącego ich korygowania do poziomu nie odbiegającego od panującego w otoczeniu (pismo z dnia 14 maja 2001 r.).

Ostatnią stacją w grupie stacji stosujących w badanym okresie jednolite ceny paliw jest Stacja Paliw przy ul. Kilińskiego 12. Właścicielem stacji jest spółka cywilna DEPRA s. c. Handel – Usługi Prądyński i s –ka (zwana dalej DEPRA). Na terenie Płocka DEPRA posiada jeszcze jedną stację przy ul. Zglenickiego 42. Na obydwu stacjach ceny paliw ustalane są przez ich właściciela w sposób niezależny (nieskrępowany), przy czym ceny te różnią się między sobą. Ceny paliw na stacji przy ul. Kilińskiego 12 nie są wyższe niż na stacjach paliw kontrolowanych przez PKN ORLEN S.A. tj. stacjach patronackich i stacjach byłego CPN (pismo z dnia 10 maja 2001 r.). Ceny paliw na stacji przy ul. Zglenickiego 42 zwykle są o dwa grosze niższe niż na stacji przy ul. Kilińskiego 12.

Stacja Paliw mieszcząca się przy ul. Dobrzyńskiej 56, która w okresie od 31 stycznia 2001 r. do 31 marca 2001 r. oferowała paliwa w cenie identycznej do cen na ww. stacjach jest własnością spółki cywilnej „Autocentrum” Waldemar Nowak, Mirosław Sikorski. Właściciel stacji jest uczestnikiem sieci patronackiej PKN ORLEN S.A. Zgodnie z postanowieniami § 6 pkt 5 wiążącej strony umowy z dnia 22 sierpnia 1997 r. organizator sieci tj. PKN ORLEN S.A. ma prawo do ustalania maksymalnej ceny sprzedaży paliw płynnych na stacji. Jednakże zgodnie z twierdzeniem PKN ORLEN S.A. w okresie od 1 sierpnia 2000 r. do 31 marca 2001 r. nie korzystał on z tego prawa (pismo z dnia 11 lipca 2001 r.). Powyższe potwierdził właściciel stacji. Ceny detaliczne paliw płynnych obowiązujące na stacji kształtowane są przez jej właściciela w sposób swobodny. Właściciel ustalając ceny każdorazowo dostosowuje je do cen obowiązujących na stacjach własnych PKN ORLEN S.A. działających w Płocku. Od momentu wprowadzenia na stacjach PKN ORLEN S.A. kart „Vitay” właściciel stacji paliw przy ul. Dobrzyńskiej 56 stosuje 0,01 zł obniżki na każdy rodzaj sprzedawanego paliwa (pismo z dnia 4 czerwca 2001 r.).

Od 1 sierpnia 2000 r. do 30 września 2000 r. zmiany cen paliw na stacjach PKN ORLEN S.A. administrowanych przez RBHD w Łodzi wprowadzane były 11 razy, na wszystkich stacjach jednocześnie (z wyjątkiem stacji przy ul. Kolejowej 23, gdzie zmiany wprowadzono 10 razy).

Na stacji paliw PKN ORLEN S.A. zarządzanej przez Petrocentrum zmian ceny paliw w badanym okresie dokonywano 12 razy. Terminy wprowadzonych zmian częściowo pokrywają się ze terminami wprowadzenia zmian na stacjach zarządzanych przez

RBHD w Łodzi.

Na stacji paliw DEPRA przy ul. Kilińskiego 12 w badanym okresie 10 razy zmieniono ceny detaliczne oferowanych paliw. W pięciu przypadkach terminy te pokrywają się z terminami zmian wprowadzanych na stacjach przy ul. Piłsudskiego 2, Bielskiej 15, oraz Jachowicza 2 tj. zarządzanych przez RBHD w Łodzi.

Statoil dokonywał zmiany cen sprzedaży detalicznej paliw na własnej stacji 12 razy. Terminy zmian zasadniczo różnią się od terminów zmiany ceny paliw dokonywanych na ww. stacjach PKN ORLEN S.A.

Terminy wprowadzanych w okresie od 1 sierpnia 2000 r. do 30 września 2000 r. zmian przez ww. stacje przedstawia poniższa tabela.

	data dokonywanych zmian
1/ Stacja Paliw ul. Piłsudskiego 2, 09-402 Płock (stacja własna PKN ORLEN)	01.08, 07.08, 22.08, 26.08, 30.08, 02.09, 12.09, 14.09, 16.09, 23.09, 29.09 (11 razy)
2/ Stacja Paliw ul. Bielska 15, 09-400 Płock (stacja własna PKN ORLEN)	01.08, 07.08, 22.08, 26.08, 30.08, 02.09, 12.09, 14.09, 16.09, 23.09, 29.09 (11 razy)
3/ Stacja Paliw ul. Jachowicza 2, 09-400 Płock (stacja własna PKN ORLEN)	01.08, 07.08, 22.08, 26.08, 30.08, 02.09, 12.09, 14.09, 16.09, 23.09, 29.09 (11 razy)
4/ Stacja Paliw SEVEN ul. Kolejowa 23, 09-401 Płock (stacja własna PKN ORLEN)	07.08, 22.08, 26.08, 30.08, 02.09, 12.09, 14.09, 16.09, 23.09, 29.09 (10 razy)
5/ „Petrex- Oil” Stacja Paliw ul. Wyszogradzka 123, 09-409 Płock (stacja własna PKN ORLEN)	07.08, 22.08, 24.08, 26.08, 29.08, 30.08, 02.09, 12.09, 14.09, 16.09, 23.09, 29.09 (12 razy)
6/ Stacja Paliw DEPRA ul. Kilińskiego 12, 09-400 Płock (stacja prywatna)	01.08, 08.08, 10.08, 11.08, 02.09, 12.09, 14.09, 17.09, 27.09, 29.09 (10 razy)
7/ Statoil Serwis Płock ul. Bielska 61 a, 09-400 Płock (stacja własna Statoil Polska Sp. z o.o.)	08.08, 21.08, 28.08, 29.08, 04.09, 07.09, 09.09, 12.09, 13.09, 15.09, 18.09, 25.09 (12 razy)

W trakcie postępowania wyjaśniającego Prezes Urzędu ustalił dodatkowo, iż ulice: Bielska, Jachowicza, Piłsudskiego i Kilińskiego są głównymi ulicami Płocka. Wszystkie krzyżują się ze sobą w centrum miasta. Stacje Paliw PKN ORLEN S.A. przy ul. Piłsudskiego 2, Bielskiej 15, Jachowicza 2, Stacja Paliw DEPRA przy ul. Kilińskiego 12 oraz Statoil przy ul. Bielska 61 a posiadają lokalizację w ścisłym centrum Płocka. Wszystkie stacje sąsiadują ze sobą (plan miasta Płocka z 2000 r. wydany przez Agencję REFRAF, rok. wyd. 2000; załącznik do pismo Rzecznika Konsumentów z dnia 24 stycznia 2001 r.).

Stacje Paliw PKN ORLEN S.A. „SEVEN” przy ul. Kolejowej 46 oraz „Petrex- Oil” przy ul. Wyszogradzkiej 123 działają na obrzeżach miasta.

Prezes Urzędu mając na uwadze fakt, iż przedstawione w ramach niniejszego postępowania przez stacje paliw oraz powzięte przez Prezesa Urzędu informacje, a także złożone w przedmiotowej sprawie wyjaśnienia PKN ORLEN S.A. stanowią wyczerpujący materiał dowodowy pozwalający na dokonanie jednoznacznej i ostatecznej oceny, czy wysokość ceny detalicznej paliw płynnych na stacjach w Płocku jest wynikiem zmywy cenowej zawartej pomiędzy ww. stacjami, zamknął postępowanie wyjaśniające postanowieniem z dnia 31 lipca 2001 r.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane są porozumienia, których celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku właściwym polegające w szczególności na ustalaniu bezpośrednio lub pośrednio, cen i innych warunków zakupu lub sprzedaży towarów.

Zgodnie z art. 4 pkt 8 ww. ustawy przez rynek właściwy rozumienie się rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu panują zbliżone warunki konkurencji.

Mając na uwadze, iż wniesiony przez Rzecznika Konsumentów w niniejszej sprawie wniosek o wszczęcie postępowania antymonopolowego dotyczy działań podejmowanych wyłącznie przez przedsiębiorców prowadzących na terenie miasta Płocka działalność gospodarczą polegającą na detalicznej sprzedaży paliw należy uznać, iż rynkiem właściwym jest lokalny rynek detalicznej sprzedaży paliw w Płocku.

Rzecznik Konsumentów zarzucił działającym na tak wyznaczonym rynku przedsiębiorcom zawarcie znomy cenowej mającej na celu ustalenie bezpośrednio lub pośrednio cen sprzedaży paliw na lokalnym rynku sprzedaży detalicznej paliw w Płocku, a tym samym dopuszczenia się przez tych przedsiębiorców praktyki ograniczającej konkurencję, określonej w art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Podejmując się oceny działań skarżonych przedsiębiorców - w kontekście przedstawionego przez Rzecznika Konsumentów zarzutu - kwestią wymagającą rozstrzygnięcia jest ustalenie czy doszło do zawarcia pomiędzy prowadzącymi w Płocku stacje paliw przedsiębiorcami zakazanego prawem porozumienia.

Zgodnie z art. 4 pkt 4 lit. b ww. ustawy przez porozumienie rozumie się uzgodnienia dokonane w jakiegokolwiek formie przez dwóch lub więcej przedsiębiorców lub ich związki.

Przez uzgodnienia, należy rozumieć zachowania wymykające się spod formalnych rygorów charakterystycznych dla umów i uchwał związków, a zatem wszelkie sytuacje, w których partnerzy postępują zgodnie, aczkolwiek bez owidnych znamion otwartego powiązania między nimi; gdy zostanie ustalone, że ich zachowania mają cechy świadomej współpracy dokonanej w jakiegokolwiek formie (patrz. wyrok S.A. z dnia 11 czerwca 1997 r., sygn. akt XVII Ama 17/97). Za uzgodnione praktyki należy w szczególności uznać wszelkie działania, których celem jest wpływ na zachowanie rynkowe, a w szczególności usunięcie niepewności co do postępowań innych przedsiębiorców albo utrzymania lub zmiana w specjalny sposób polityki handlowej jakiegoś przedsiębiorstwa, gdy nie jest ona zależna od gry sił rynkowych.

W orzecznictwie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (ETS) pod pojęciem praktyk uzgodnionych rozumie się „formę koordynacji między przedsiębiorstwami, która nie doprowadziła wprowadzić do zawarcia umowy, ale świadomie pozwala praktycznej kooperacji między nimi zająć miejsce konkurencji powiązanej z ryzykiem” (wyrok ETS w sprawie ICI/ omisja. z 1978 r. str. 658; opublikowany w tłumaczeniu polskim w tomiku „Zakaz porozumień ograniczających konkurencję I” Urząd Antymonopolowy, Warszawa 1996 r., str. 103).

Przyjęte kryteria „koordynacji” i „kooperacji” nie wymagają opracowania właściwego „planu”; winny być one rozumiane raczej w sensie zasadniczej idei reguł ochrony konkurencji

w myśl, której każde przedsiębiorstwo powinno samodzielnie określać swoje zachowanie rynkowe. Tzw. postulat samodzielności nie eliminuje prawa przedsiębiorcy do „czujnego dostosowywania się do stwierdzonego lub oczekiwanego zachowania jego konkurentów, przeciwdziałania jednakże stanowczo wszelkim bezpośrednim lub pośrednim kontaktom między przedsiębiorcami, których celem lub skutkiem jest wpływanie na zachowania rynkowe aktualnego lub potencjalnego konkurenta lub choćby informowanie go o własnych podjętych lub zamierzonych działaniach.” Uzgodnienie takie może nastąpić także w przypadku wzajemnej wymiany informacji o przyszłych zachowaniach rynkowych w oczekiwaniu na osiągnięcie efektu koordynacyjnego (patrz: wyrok ETS w sprawie Suiker Unie i inni / Komisja wyrok z 1975 r., str. 1633; „Zakaz porozumień ograniczających konkurencję II” Urząd Antymonopolowy, Warszawa 1996 r. str. 11)

Prezes Urzędu badając sprawę w aspekcie możliwości zawarcia pomiędzy przedsiębiorcami prowadzącymi w Płocku stacje paliw porozumienia ograniczającego konkurencję przyjął jako kryteria - pozwalające ustalić czy zachowania rynkowe skarżonych przedsiębiorców noszą znamiona kooperacji, czy też są wynikiem swobodnie podejmowanych decyzji - różnicę w cenie oferowanych przez poszczególnych przedsiębiorców paliw, terminy wprowadzanych zmian tych cen, posiadany przez każdego z przedsiębiorców stopień niezależności w prowadzonej przez nich polityce cenowej oraz lokalizację każdej z badanych stacji paliw.

Przeprowadzone badania wykluczyły możliwość zawarcia pomiędzy przedsiębiorcami prowadzącymi w Płocku stacje paliw porozumienia nakierowanego na uzgadnianie jednolitej polityki cenowej.

Przyczyn stosowania jednolitych cen detalicznej sprzedaży paliw przez niektóre działające w Płocku stacje paliw nie można upatrywać w uzgodnionych zachowaniach przedsiębiorców prowadzących te stacje, a jedynie w świadomym dostosowywaniu się do polityki „przywódcy cenowego”, którym niewątpliwie na płockim rynku sprzedaży detalicznej paliw płynnych jest PKN ORLEN S.A. Spośród sześciu stacji paliw, które w okresie od 1 sierpnia 2000 r. do 31 marca 2001 r. stosowały jednolite ceny paliw płynnych cztery stanowią własność PKN ORLEN S.A. Fakt oferowania przez te stacje, paliw w jednakowej cenie nie jest skutkiem zawartego pomiędzy prowadzącymi je przedsiębiorcami porozumienia, a jedynie przyjętej przez ich właściciela strategii rynkowej. Przedsiębiorcy prowadzący w imieniu i na rzecz PKN ORLEN S.A. na tych stacjach sprzedaż paliwa pozbawieni są możliwości decydowania o cenie sprzedawanego przez siebie produktu. Brak takich uprawnień potwierdza obowiązująca strony umowa o prowadzenie stacji. Fakt, iż na ww. stacjach zmiany cen paliw dokonywane były w tym samym terminie i w identycznej wysokości potwierdza „centralne” podejmowanie decyzji w tej kwestii przez PKN ORLEN S.A. Przedsiębiorcy prowadzący ww. stacje nie posiadając uprawnień decyzyjnych w sprawie wysokości ceny paliwa na stacji, nie mają interesu w zawieraniu porozumień cenowych. Powyższe czyni bezprzedmiotowym uczestniczenie przez takiego przedsiębiorcę w jakichkolwiek porozumieniach, których celem jest kształtowanie cen na płockim rynku sprzedaży detalicznej paliw płynnych.

Dane oraz informacje uzyskane w trakcie postępowania wyjaśniającego wykluczają również możliwość zawarcia porozumienia pomiędzy dwoma pozostałymi stacjami paliw stosującymi w badanym okresie jednolite ceny detaliczne paliw tj. między Statoil i DEPRA. Istnieniu porozumienia między tymi przedsiębiorcami przeczy analiza dat dokonywanych zmian, które zupełnie nie pokrywają się ze sobą. W przypadku Statoil daty te nie pokrywają się również z datami zmian wprowadzanych na stacjach własnych przez PKN ORLEN S.A. Na dwanaście przypadków zmian ceny paliwa w badanym okresie, tylko raz data zmiany ceny paliwa wprowadzona przez Statoil pokrywa się z datą zmiany ceny

dokonanej przez PKN ORLEN S.A (12 września 2000 r.), trzy razy zmiany dokonywane były w przeciągu dwóch dni po terminie, w którym zmiany cen wprowadzał PKN ORLEN S.A. Terminy te potwierdzają twierdzenie właściciela stacji – Statoil Polska Sp. z o.o. iż przy ustalaniu ceny na stacji istotnym czynnikiem brany pod uwagę są również ceny detaliczne obowiązujące na stacjach paliw konkurencyjnych względem stacji Statoil Serwis Płock. Generalnie jednak wprowadzane przez Statoil zmiany dokonywane były w terminach wcześniejszych, niż w stacjach konkurencyjnych w wyniku ogólnej zmiany ceny paliw płynnych w sprzedaży hurtowej.

Prowadzenie samodzielnej polityki cenowej przez właściciela stacji paliw przy ul. Kilińskiego potwierdza fakt, iż właściciel stacji spółka DEPRA posiadając w Płocku dwie stacje paliw tylko na wyżej wskazanej stacji stosuje ceny jednolite z cenami obowiązującymi na stacjach własnych PKN ORLEN S.A. Na drugiej stacji przy ul. Zglenickiego, która położona jest na dalekich obrzeżach miasta ceny oferowanych na tej stacji paliw są proporcjonalnie niższe od cen obowiązujących na stacji przy ul. Kilińskiego położonej w ścisłym centrum miasta, w bezpośrednim sąsiedztwie badanych przez Prezesa Urzędu stacji własnych PKN ORLEN S.A.

Utrzymywanie na tej stacji przez jej właściciela jednolitych z pozostałymi badanymi stacjami cen sprzedaży paliw płynnych jako wynik świadomego dostosowywania się przez właściciela stacji do polityki cenowej prowadzonej przez PKN ORLEN S.A., nie zaś jako wynik zawartego porozumienia pomiędzy tymi przedsiębiorcami potwierdza analiza dat dokonywanych zmian ceny detalicznej paliw na stacji przy ul. Kilińskiego. Generalnie zmiany wprowadzane były w krótkim okresie po dokonaniu zmiany cen na stacjach własnych PKN ORLEN S.A.

Faktem jest, iż okoliczności faktyczne badanej sprawy wykazały prowadzenie przez niektóre działające w Płocku stacje paliw równoległej polityki cenowej. Zachowania takie niewątpliwie mogły skłonić Rzecznika Konsumentów do podejrzenia istnienia pomiędzy prowadzącymi je przedsiębiorcami porozumienia uznawanego za praktykę ograniczającą konkurencję z art. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Pamiętać jednak należy, iż równoległe zachowanie przedsiębiorców aby mogło być uznane za praktykę ograniczającą konkurencję musi zawierać element uzgodnienia. Tzn. musi zaistnieć sytuacja, w której jeden z przedsiębiorców współpracuje ze swymi konkurentami (bez względu na formę współpracy) aby uzgodnić wspólną linię postępowania w dziedzinie ruchów cen oraz aby zapewnić sobie powodzenie poprzez uprzednie wyłączenie jakiegokolwiek niepewności dotyczącej zasadniczych elementów tego działania, takich jak stawka zmiany cen, przedmiot, data i miejsce.

Okoliczności faktyczne niniejszej sprawy nie wykazały istnienia jakichkolwiek więzi po stronie podejrzanych o zawarcie zмовы cenowej przedsiębiorców. Wręcz przeciwnie. Uzyskane w wyniku przeprowadzonego postępowania informacje i dane potwierdził, iż właściciel każdej z badanych stacji prowadzi niezależną i samodzielną politykę cenową. Jednolitość tej polityki wynika z dostosowywania się przez działających na rynku przedsiębiorców do zachowania swoich konkurentów, w tym w szczególności do zachowań PKN ORLEN S.A., będącego niewątpliwym liderem na płockim rynku detalicznej sprzedaży paliw płynnych. Fakt, iż należące do PKN ORLEN S.A. badane stacje paliw położone są w bezpośrednim sąsiedztwie stacji paliw Statoil oraz stacji spółki DEPRA - czyni oczywistym konieczność ustalania przez właścicieli tych stacji cen w oparciu o rzeczywiste czy też przewidywane zachowanie tak znaczącego konkurenta. Dostosowywanie przez tych przedsiębiorców swoich cen do cen oferowanych przez PKN ORLEN S.A jest naturalnym zachowaniem rynkowym, nie spełniającym zarzutu praktyk uzgodnionych.

Zgodnie z przyjętym orzecznictwem sądu antymonopolowego, świadome

dostosowywanie się do powstałej sytuacji na rynku czyli tzw. zachowania paralelne, które mają miejsce w omawianym przypadku nie są uznawane za praktykę ograniczającą konkurencję. Paralelne zachowania rynkowe przedsiębiorców odróżnia bowiem od zakazanych prawem antymonopolowym porozumień brak – charakterystycznego dla tych ostatnich – elementu uzgodnienia, podjętego w jakiegokolwiek formie (por. wyrok S.A. z 11 czerwca 1997 r. – syg. akt XVII 17/97).

Zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy z 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu może, w drodze decyzji odmówić wszczęcia postępowania antymonopolowego, jeżeli w sposób oczywisty z zawartych we wniosku oraz posiadanych przez Prezesa Urzędu informacji wynika, że nie naruszono zakazu określonego w art. 5, w zakresie niewyłączonym na podstawie art. 6 i 7, lub zakazu określonego w art. 8.

Jak wykazano w niniejszej decyzji z zawartych we wniosku oraz posiadanych przez Prezesa Urzędu informacji wynika, iż działający na lokalnym rynku detalicznej sprzedaży paliw w Płocku przedsiębiorcy nie zawarli porozumienia ograniczającego konkurencję, a tym samym nie naruszyli zakazu określonego w art. 5 ww. ustawy.

W związku z powyższym, orzeka się jak w sentencji.

Od decyzji niniejszej służy odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji, za pośrednictwem niniejszej Delegatury.

DYREKTOR
Delegatury w miast. Warszawie
Włodzisław Król

Otrzymuje:

Pani

Eliza Błaszkwicz

Rzecznik Konsumentów

Urząd Miasta Płocka

Biuro Rzecznika Konsumentów

Stary Rynek 1

09-400 Płock

